

ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ
проєкту Закону України
«Про внесення змін до Закону України
«Про затвердження Загальнодержавної цільової
програми розвитку водного господарства та
екологічного оздоровлення басейну річки
Дніпро на період до 2021 року»

ЗМІСТ

1.	Зміст та основні цілі документу державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування	3
2.	Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозовані зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено	5
3.	Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу	25
4.	Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документу державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом	27
5.	Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативного впливу на здоров'я населення, встановленні на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документу державного планування	29
6.	Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергетичних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідністю – 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків	36
7.	Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документу державного планування	40
8.	Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася СЕО, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки	42
9.	Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі здоров'я населення	43
10.	Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	44
11.	Резюме нетехнічного характеру	45
12.	Список використаних джерел	47
13.	Додатки	49

1. Зміст та основні цілі документу державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування

20 березня 2018 року Верховною Радою України прийнято Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку», який визначає необхідність проведення стратегічної екологічної оцінки (далі – СЕО) для документів державного планування у встановленому законодавством порядку.

Метою СЕО є забезпечення належного рівня захисту навколишнього середовища та сприяння інтеграції екологічних міркувань у підготовку планів з метою просування сталого розвитку. Це системний інструмент оцінки, який підтримує та інформує про процес прийняття рішень.

Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року (далі – Програма) є підставою для фінансування природоохоронних заходів за рахунок коштів державного, обласного та місцевих бюджетів й інших джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством.

Метою Програми є визначення та реалізація основних напрямів державної політики, спрямованих на підвищення рівня задоволення потреби населення і галузей національної економіки у водних ресурсах, оптимізація водоспоживання, запобігання та ліквідація наслідків шкідливої дії вод, збереження і відтворення водних ресурсів, забезпечення розвитку галузі водного господарства, впровадження системи інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом і адаптація законодавства України з питань водного господарства до законодавства Європейського Союзу, а також врегулювання питання дії Програми до запровадження планів управління річковими басейнами.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження інтегрованих підходів в управлінні водними ресурсами за басейновим принципом» (Відомості Верховної Ради України, 2016 р., № 46, ст. 780) внесено зміни до Водного кодексу України в частині впровадження планів управління річковими басейнами, які розробляються та виконуються з метою досягнення екологічних цілей, визначених для кожного району річкового басейну, в установлені строки.

Пунктами 4, 10, 11 Порядку розроблення плану управління річковим басейном, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18.05.2017 № 336, встановлено, що розроблення перших планів управління річковим басейном для кожного району річкового басейну здійснюється в період виконання Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року, затвердженої Законом України від 24 травня 2012 р. № 4836-VI.

Перші плани управління річковими басейнами для кожного району річкового басейну подаються до Кабінету Міністрів України для затвердження не пізніше ніж до 1 серпня 2024 року.

Виконання Програми сприятиме: зменшенню обсягу споживання та відведення води; забезпеченню ефективного захисту територій та населення від шкідливої дії вод; удосконаленню галузевої структури водокористування насамперед у металургії, енергетиці, хімічній промисловості; зниженню у 1,5-2 рази рівня водоемності промислового виробництва; підвищенню ефективності та екологічної безпеки функціонування водогосподарського комплексу; зменшенню залежності вирощування сільськогосподарських культур від несприятливих погодних умов; забезпеченню функціонування меліоративних систем і поліпшення екологічного стану зрошуваних та осушених угідь; задоволенню потреби населення і галузей національної економіки у водних ресурсах; мінімізації можливих збитків, що спричинені шкідливою дією вод; удосконаленню системи державного управління водними ресурсами.

Програма розроблена відповідно до Законів України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», постанови Кабінету Міністрів України від 17.09.1996 № 1147 «Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів», Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», Закону України, «Про Державний бюджет України на 2021 рік», Угоди про Асоціацію між Європейським Союзом та Україною, яка ратифікована Законом України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони», Плану пріоритетних дій Уряду на 2021 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 березня 2021 р. № 276-р.

Напрями, завдання та заходи, включені до Програми, спрямовані на забезпечення сталого розвитку регіону (додаток 1) та відповідають вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 17.09.1996 № 1147 «Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів» (зі змінами і доповненнями).

2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозовані зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено

Водні ресурси

Поверхневі прісні водні об'єкти України вкривають 24,1 тис. км², або 4,0 % загальної території (603,7 тис. км²) держави. До цих об'єктів належать річки, озера, водосховища, ставки, канали тощо.

Гідрографічною одиницею є район річкового басейну. В Україні встановлено 9 районів річкових басейнів (рис. 1): райони річкових басейнів річки Дніпро; річки Дністер; річки Дунай; річки Південний Буг; річки Дон; річки Вісла; річок АР Крим; річок Причорномор'я; річок Приазов'я.

Рисунок 1. Гідрографічне районування території України

До великих річок належать Дунай, Дніпро, Дністер, Тиса, Південний Буг, Прип'ять, Десна, Сіверський Донець, Західний Буг.

Більшість річок впадає у басейни Чорного та Азовського морів, і лише 4,4 % – у басейн Балтійського моря. Найбільша кількість річок припадає на басейн Дніпра – 27,7 %, Дунаю – 26,3 %, Дністра – 23,7 % і Південного Бугу – 9,3 %.

Серед усіх річок України найбільшу водозбірну площу має Дніпро – 296,317 тис. км² у межах держави (загальна водозбірна площа – 504 тис. км²). За загальною площею водозбору Дніпро посідає третє місце в Європі.

Загальні характеристики районів річкових басейнів (річкові суббасейни, водогосподарські ділянки, екорегіони, кадастровий поділ тощо) розміщено на геопорталі «Водні ресурси України» (<http://geoportal.davr.gov.ua:81>).

За багаторічними спостереженнями потенційні ресурси річкових вод України становлять 209,8 км³ (разом з р. Дунай), з яких лише 25 % формуються у межах України, решта надходить з Російської Федерації, Республіки Білорусь, Румунії.

Найбільша кількість водних ресурсів (58 %) зосереджена в річках басейну Дунаю у прикордонних районах України, найменш забезпечені водними ресурсами Донбас, Криворіжжя, Крим та південні області України, де зосереджені найбільші споживачі води.

У більшості регіонів України транзитний приток перевищує місцевий стік. Виняток складає Крим, де природного зовнішнього притоку немає, а також Львівська і Закарпатська області, де цей приток менший, ніж місцевий стік.

Доступні для широкого використання водні ресурси формуються, в основному, в басейнах Дніпра, Дністра, Сіверського Дінця, Південного і Західного Бугу, а також малих річок Приазов'я та Причорномор'я.

Питання водозабезпечення населення і галузей економіки в Україні вирішується шляхом регулювання стоку і перерозподілу його протягом року та навіть декількох років.

З метою забезпечення населення та галузей економіки необхідною кількістю води в Україні збудовано 1103 водосховища загальним об'ємом понад 55 млрд. м³ та близько 48 тис. ставків, 7 великих каналів довжиною 1021 км з подачею по них 1000 м³/с води, водоводи великого діаметра, якими вода надходить у маловодні регіони України.

Більша частина зарегульованого стоку в Україні припадає на дніпровський каскад водосховищ загальним об'ємом 43,8 км³ і корисним об'ємом 18,5 км³.

До найбільш великих водосховищ (без урахування Дніпровського каскаду) відносяться Дністровське водосховище на р. Дністер об'ємом 3,0 млрд. м³, Оскільське на р. Оскіл об'ємом 435,1 млн. м³, Печенізьке на р. Сіверський Донець – 383 млн. м³, Карачунівське на р. Інгулець – 308,5 млн. м³.

Спрацювання регулюючих водосховищ у межень та їх наповнення весною визначаються згідно з вимогами водокористувачів і водністю.

З метою забезпечення водою маловодних регіонів України збудовані канали та великі водоводи для перерозподілу стоку основних водних артерій.

Найбільший обсяг перерозподілу стоку здійснюється за рахунок води р. Дніпро.

Озера на території України займають 0,3 % території країни та відіграють переважно рекреаційну роль.

Водокористування та водовідведення

У 2020 році з природних джерел забрано 9952 млн. м³ води (прісної – 9459 млн. м³), з них 972,2 млн. м³ – з підземних водних джерел, у тому числі 241,6 млн. м³ шахтно-кар'єрних вод.

Найбільше води забрано у Дніпропетровській (1112 млн. м³), Донецькій (1700 млн. м³), Запорізькій (1134 млн. м³), Херсонській (1735 млн. м³), Одеській (820 млн. м³) областях та у м. Києві (719 млн. м³), на які припадає 71 % сумарного обсягу забору води.

У басейновому розрізі найбільше води забрано у басейні Дніпра – 6449 млн. м³, Дону – 1411,5 млн. м³, Південного Бугу – 251 млн. м³, Дністра – 410 млн. м³, Дунаю – 583,5 млн. м³ та басейну річок Приазов'я – 627,9 млн. м³.

За видами економічної діяльності (галузевий розріз) у 2020 році основними водоспоживачами є підприємства секції Е (Водопостачання; каналізація, поводження з відходами) якими забирається 4490 млн. м³ води або 45,12 % від загального забору по країні, секції D (Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря) – 2859 млн. м³ води (28,73 %), секції А (Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство) – 1327 млн. м³ води (13,34 %), секції В (Добувна промисловість і розроблення кар'єрів) – 913,4 млн. м³ води (9,18 %), та іншими секціями – 362,3 млн. м³ води (3,64%).

У цілому використання прісної води у 2020 році на різні потреби становило 6761 млн. куб. м, із них питної – 1608,5 млн. м³ та технічної – 5152,6 млн. м³, 431 млн. м³ води питної якості використано на виробничі потреби, із них 138 млн. м³ із комунальних водопроводів (тобто, води спеціально підготовленої до питної якості).

У 2020 році використано 537,8 млн. м³ зворотних вод, 47 млн. м³ колекторно-дренажних вод та 48,8 млн. м³ шахтно-кар'єрних вод.

У системах оборотного та повторно-послідовного водопостачання налічувалось 35432 млн. м³ води.

Втрати при транспортуванні на власні потреби склали 1189,7 млн. м³ води (11,95 % від забраної).

Більше половини обсягів води, які втрачаються, припадає на клас 36.00 секції Е видів економічної діяльності (861,7 млн. м³ води, або 72,43 % від

усіх втрат). Більшість води, яка втрачається вже підготовлена для споживання.

Основні показники використання водних ресурсів в Україні за 2020 рік вказані без урахування даних водокористувачів тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим та місті Севастополі.

Скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та очистка стічних вод

За результатами узагальнення даних державного обліку водокористування у 2020 році у поверхневі водні об'єкти скинуто 5159 млн. м³ стічних вод, у тому числі: забруднені складають 518 млн. м³ (10 %), нормативно-очищені – 1425 млн. м³ (27,7 %) та нормативно-чисті без очистки – 3215,7 млн. м³ (62,3 %).

Таблиця 1 – Порівняльні характеристики скидів зворотних (стічних) вод за 2019 і 2020 роки.

Обсяги скинутих зворотних вод, млн. м³	2019 р.	2020 р.
Усього	5374	5159
Забруднені	737	518
Без очищення	139	100
Недостатньо очищені	598	418
Нормативно-очищені	1188	1425
Нормативно-чисті без очистки	3285	3216
Не категоровані води	164	0
Потужність очисних споруд	5546	5142

У територіальному розрізі найбільше забруднених стічних вод скидається у Дніпропетровській (127,7 млн. м³, що складає 22,6 % від загального обсягу скидів в області), Львівській (123 млн. м³, що складає 79,1 % від загального обсягу скидів в області), Донецькій (76,4 млн. м³, що складає 7,1 % від загального обсягу скидів в області), Одеській (24,5 млн. м³, що складає 16,4 % від загального обсягу скидів в області), Сумській (19,9 млн. м³, що складає 48 % від загального обсягу скидів в області) областях.

Скид зворотних (стічних) вод за видами економічної діяльності наведено у таблиці 2.

Таблиця 2. Скид зворотних (стічних) вод за видами економічної діяльності у 2020 році.

Назва виду діяльності	Скинуто зворотних (стічних) вод, млн. м ³					
	Всього	Забруднених			Нормативно чистих без очистки	Нормативно очищених на очисних спорудах
		усього	без очистки	недостатньо очищених		
1	2	3	4	5	6	7
Всього по Україні	5159,47	518,35	99,93	418,42	3215,79	1425,33
Сільське господарство лісове господарство та рибне господарство	253,90	24,58	23,67	0,91	223,57	5,75
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	154,78	77,59	8,12	69,47	47,28	29,90
Переробна промисловість	793,00	25,49	6,52	18,97	445,41	322,10
Постачання електроенергії газу пари та кондиційованого повітря	2458,46	4,29	0,05	4,25	2436,36	17,81
Водопостачання; каналізація поводження з відходами	1473,45	380,58	60,49	320,09	49,81	1043,07
Будівництво	2,93	2,41	-	2,41	0,34	0,19
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	0,54	0,06	0,00	0,05	0,28	0,20
Транспорт складське господарство поштова та кур'єрська діяльність	5,75	0,54	0,38	0,16	2,13	3,09
Тимчасове розміщування й організація харчування	0,48	0,02	-	0,02	0,33	0,13
Інформація та телекомунікації	0,00	-	-	-	-	0,00
Фінансова та страхова діяльність	-	-	-	-	-	-
Операції з нерухомим майном	2,41	0,23	0,00	0,23	0,33	1,85
Професійна наукова та технічна діяльність	8,53	0,01	-	0,01	8,50	0,02
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	1,83	0,72	0,09	0,63	0,84	0,27

Продовження таблиці 2. Скид зворотних (стічних) вод за видами економічної діяльності у 2020 році.

1	2	3	4	5	6	7
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	1,86	1,11	0,53	0,59	0,39	0,36
Освіта	0,26	0,25	-	0,25	0,00	0,00
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1,17	0,46	0,08	0,38	0,13	0,58
Мистецтво спорт розваги та відпочинок	0,08	0,01	-	0,01	0,06	0,01
Надання інших видів послуг	0,05	-	-	-	0,03	0,02

У басейновому розрізі об'єми скидів забруднених стічних вод розподіляються у такому порядку: у басейні Дніпра – 227,9 млн. м³, Вісли – 118,1 млн. м³ (у тому числі у басейні Західного Бугу – 117,7 млн. м³ та Сяну – 0,4 млн. м³), Сіверського Дінця (басейн р. Дон) – 90,9 млн. м³, Дунаю – 25,8 млн. м³, Південного Бугу – 24,8 млн. м³, річок Приазов'я – 17,9 млн. м³, Дністра – 9,5 млн. м³, річок Причорномор'я – 3,4 млн. м³.

На якість поверхневих вод негативно впливає також скид шахтно-кар'єрних вод, які практично без очистки скидаються у поверхневі водні об'єкти.

Разом із стічними водами до поверхневих водних об'єктів у 2020 році скинуто 22,1 тис. тон завислих речовин, 246,55 тон нафтопродуктів, 6,11 тис. тон азоту амонійного, 44,98 тис. тон нітратів, 1,76 тис. тон нітритів, 183,71 тон СПАР, 413,98 тон заліза, 6045,59 тон фосфатів тощо. Крім того, сумарний показник ХСК дорівнював 73,46 тис. тон та БСК – 18,14 тис. тон.

Основні забруднювачі водних об'єктів за галузями економіки

Основними причинами забруднення поверхневих вод є скид забруднених комунально-побутових і промислових стічних вод безпосередньо у водні об'єкти та через систему міської каналізації, а також надходження до водних об'єктів забруднюючих речовин у процесі поверхневого стоку води із забудованих територій та сільгоспугідь.

За результатами узагальнення звітів про використання води за 2020 рік у галузевому розрізі найбільшими забруднювачами є секція Е видів економічної діяльності, якими скинуто 380,6 млн. м³ забруднених стічних вод.

Підприємствами промисловості скинуто 107,4 млн. м³ забруднених стічних вод, та підприємствами сільського господарства скинуто 24,6 млн. м³ забруднених стічних вод.

Всього підприємств, що забруднюють водні об'єкти – 507.

Скид забруднюючих речовин у розрізі виду діяльності наведено у таблиці 3.

Хімічний стан масивів поверхневих вод

З 1 січня 2019 року введено в дію новий Порядок здійснення державного моніторингу вод (далі – Порядок), затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2019 № 758. Порядком запроваджено європейські підходи у сфері моніторингу вод, створено організаційні та інституційні передумови досягнення доброго екологічного та хімічного стану масивів поверхневих, підземних і морських вод.

Програму державного моніторингу вод (в частині діагностичного та операційного моніторингу поверхневих вод) затверджено наказом Міндовкілля від 31.12.2020 № 410.

Хімічний стан масиву поверхневих вод визначається згідно з Переліком забруднюючих речовин для визначення хімічного стану масивів поверхневих і підземних вод та екологічного потенціалу штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод, затвердженим наказом Мінприроди від 06.02.2017 № 45, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 20.02.2017 за № 235/30103 (перелік для поверхневих вод).

Визначення хімічного стану масиву поверхневих вод здійснюється на підставі порівняння даних моніторингу та екологічних нормативів якості (далі - ЕНЯ), наведених у додатку 8 до наказу Мінприроди від 14.01.2019 № 5.

У 2020 році визначення показників для встановлення хімічного стану проводилось у річкових басейнах Дону, Дністра, Дунаю, Вісли. Виконання вимірювань проводилось лабораторіями моніторингу вод Східного регіону (Сіверсько-Донецького басейнового управління водних ресурсів) та Західного регіону (Дністровського басейнового управління водних ресурсів).

Державна політика та заходи щодо покращення стану водних об'єктів

Питання водозабезпечення населення і галузей економіки вирішується Держводагентством шляхом регулювання та перерозподілу річкового стоку протягом року і чи декількох років.

В екстремальних ситуаціях, у разі виникнення дефіциту чи надлишку води або різкого погіршення її якості в районах питних водозаборів, Держводагентство коригує режими роботи водогосподарських систем з метою усунення негативних наслідків. З цією метою, а також для вирішення

Таблиця 3. Скид забруднюючих речовин у розрізі виду діяльності за 2020 рік.

Назва виду діяльності	Азот амонійний	БСК5	Завислі речовини	Залізо	Нафтопродукти	Нітрати	Нітрити	СПАР	Фосфати	ХСК
	т	т	т	кг	кг	т	т	кг	кг	т
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Всього по Україні	6108,17	18144,27	22116,81	413984,6	246566,6	44984,24	1760,31	183705,18	6045587,54	73460,58
Сільське господарство лісове господарство та рибне господарство	9,8	76,8	188,8	470,7	1370,4	169,9	1,8	896	11387,9	474,5
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	56,8	384,31	1739,41	24391,18	12721,23	439,8	13,7	78,85	18044,67	1645,46
Переробна промисловість	336,8	1132,2	2024,2	61220,1	25703,8	4462,5	165,3	7700,4	532306,3	6458,2
Постачання електроенергії газу пари та кондиційованого повітря	47	219,4	335,8	3930,2	1184,7	389,5	10,3	1476,9	44053,4	951
Водопостачання; каналізація поводження з відходами	5578,27	16031,66	17373,7	321003,2	202145,27	39408,29	1563,91	172326,73	5416520,17	63380,42
Будівництво	2	11,6	204,2	838,2	1308,4	11,1	0,2	1,4	314,3	33,5
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	1,5	10,2	25,1	73	11,6	4,3	0,2	29,9	302,6	20,5
Транспорт складське господарство поштова та кур'єрська діяльність	5,1	29,5	92,1	721	1743,4	22	0,8	144,2	4455,4	123,6
Тимчасове розміщування й організація харчування	0,4	3,5	3,1	21,3	3,4	3	0	13,2	247,5	6,2

Продовження таблиці 3. Скид забруднюючих речовин у розрізі виду діяльності за 2020 рік.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Інформація та телекомунікації	0	0	0	0,1	0	0	0	0	0,8	0
Операції з нерухомим майном	2,9	16,2	26,5	251,4	206,6	29	1,4	289,3	3654,8	68,2
Професійна наукова та технічна діяльність	0	0,2	0,3	4	0,2	0	0	0,1	5,7	0,8
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	12,6	26,9	23,3	333,6	32,6	6,8	1,9	109,3	4596,7	96,7
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	12,3	20	36,5	337,9	47,3	24,5	0,5	297,1	4131,9	96,2
Освіта	17,4	19,7	10,1	99,5	9,7	1,2	0,1	198,4	2225,2	52,5
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	25,2	161,6	33,2	278,4	77,3	11,55	0,2	135,6	3318,8	51,1
Мистецтво спорт розваги та відпочинок	0	0,1	0	2,8	0,1	0	0	1,7	17,7	0,5
Надання інших видів послуг	0,1	0,4	0,5	8	0,6	0,8	0	6,1	3,7	1,2

інших питань у галузі водного господарства при Держводагентстві та в усіх основних басейнах річок створені і діють міжвідомчі комісії по узгодженню режимів роботи водосховищ та водогосподарських систем.

З метою стабілізації водогосподарської ситуації у басейні р. Інгулець (доведення показників якості води до гранично допустимих концентрацій) після завершення скиду високомінералізованих стічних вод з підприємств Кривого Рогу, щорічно відповідно до Регламенту, який розробляється, Держводагентством здійснюється промивка русла річки шляхом скидів води з Карачунівського водосховища з одночасною подачею до водосховища дніпровської води каналом Дніпро-Інгулець. У 2020 році об'єм подачі води склав 136 млн. м³.

З урахуванням результатів моніторингу постійно здійснюються попуски води у пониззя Дніпра та водообмін у Придунайських водосховищах.

Також для забезпечення необхідної якості води на водозаборах питного водопостачання з р. Рось та санітарно-епідемічної обстановки в басейні Агентством здійснена весняна промивка руслових водосховищ.

З метою наближення національного законодавства до законодавства ЄС, зокрема Директив ЄС № 2000/60/ЄС про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері водної політики (далі - ВРД) та № 2007/60/ЄС про оцінку та управління ризиками затоплення, Верховною Радою України прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження інтегрованих підходів в управлінні водними ресурсами за басейновим принципом» від 04.10.2016 № 1641-VIII (далі – Закон).

На сьогодні лише 3,5 млн. осіб, або 22,5 %, користуються послугами централізованих систем водопостачання, і лише 6,5 тис. сільських населених пунктів з 28 тис. мають побудовані системи питного водопостачання.

Крім того, у 16 регіонах, а саме в Автономній Республіці Крим, Дніпропетровській, Донецькій, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Луганській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Харківській і Херсонській областях, 1323 сільських населених пункти, мешканці яких у кількості більше як 950 тис. осіб, споживають привізну воду, вартість якої становить від 15 до 35 грн. за один м³.

З метою вирішення проблем з водозабезпеченням маловодних регіонів Держводагентством, починаючи з 2001 року, було розпочато реалізацію Державної цільової соціальної програми першочергового забезпечення сільських населених пунктів, що користуються привізною водою, централізованим водопостачанням на період до 2010 року.

У цілому за період дії програми було профінансована лише 19 % від потреби. Це дало можливість Держводагентству провести роботи з будівництва близько 200 км магістральних водогонів і локальних водопроводів і забезпечено централізованим водопостачанням 44 сільських населених пункти з населенням більше ніж 42 тис. осіб у Дніпропетровській, Запорізькій, Луганській, Львівській, Одеській та Херсонській областях.

На сьогодні залишились законсервованими більше ніж 10 крупних об'єктів сільського водопостачання, які будувались у південно-східних областях і по яких виготовлена проектно-кошторисна документація. Це, наприклад, Нікопольський, Дворічанський, Пістрівський, Краснодонський, Білоцерківський водопроводи у Дніпропетровській, Харківській, Закарпатській, Луганській, Київській областях, а також локальні водопроводи у Запорізькій, Львівській, Івано-Франківській областях, які змогли б забезпечити питною водою більше ніж 150 тис. сільських жителів.

Системи централізованого водовідведення України, як і системи централізованого водопостачання, дуже застарілі. Вони побудовані з врахуванням значної перспективи на постійне збільшення обсягів стічних вод. Однак, за останні 20 років обсяги стічних вод зменшуються, що призводить до неоптимальних режимів роботи насосного та очисного обладнання, їх прискореного зносу та додаткових витрат підприємства на електроенергію. При цьому, підприємства не мають змоги оновлювати насосне та енергетичне обладнання.

Антропогенне навантаження на водні об'єкти України у 2020 році характеризувалося такими узагальненими показниками: скинуто 5159 млн. м³ зворотних (стічних) вод; у тому числі забруднених – 518 млн. м³; нормативно-очищених – 1425 млн. м³; нормативно-чистих без очистки – 3215,7 млн. м³.

У районі басейну Дніпра спостереження здійснювались у 67 пунктах моніторингу, з них 44 – у місцях питних водозаборів.

Результати проведених вимірювань показників якісного стану водосховищ та основних водотоків басейну Дніпра у місцях розташування питних водозаборів свідчать про відносну стабільність якісного стану поверхневих вод. Перевищення фіксувались переважно за показниками БСК (біохімічного споживання кисню), ХСК (хімічного споживання кисню) та сухого залишку.

Рисунок 2. Динаміка зміни середньорічних значень показника БСК₅ по руслу річки Дніпро у 2019-2020 роках

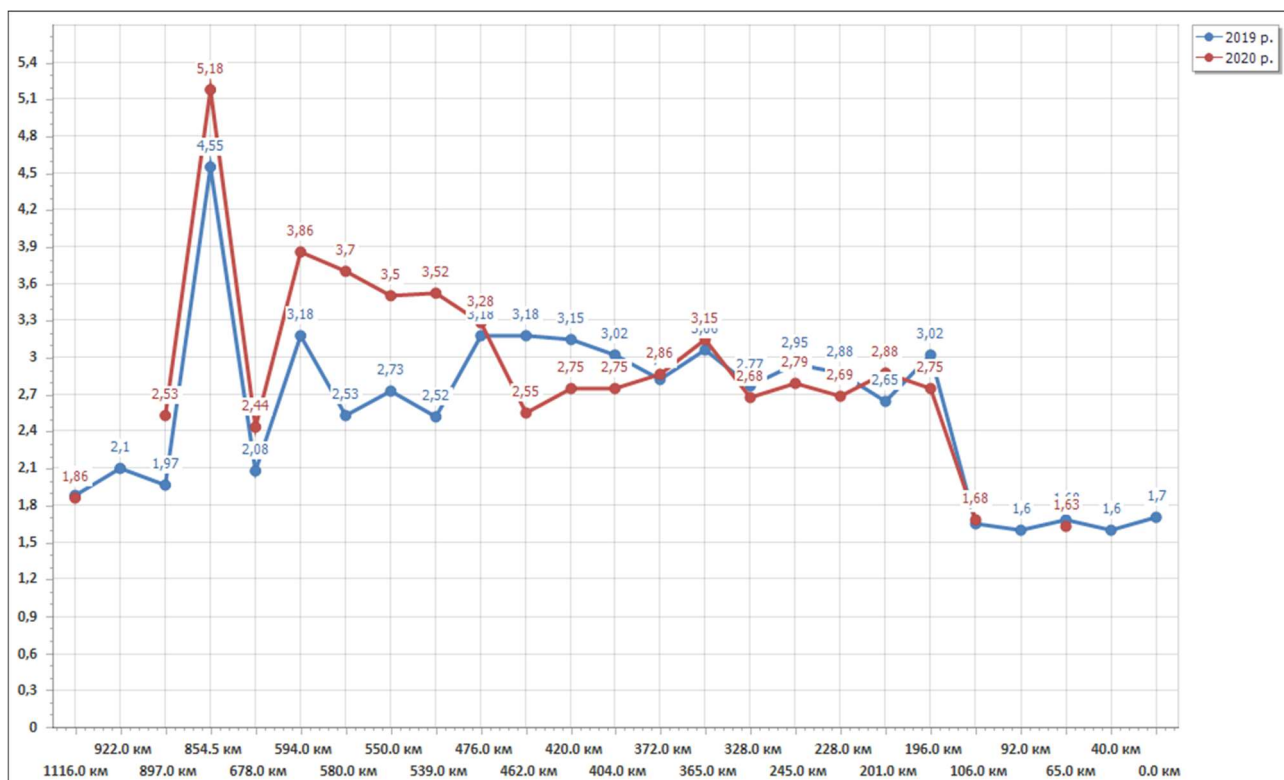

Рисунок 3. Динаміка зміни середньорічних значень показника ХСК по руслу річки Дніпро у 2019-2020 роках.

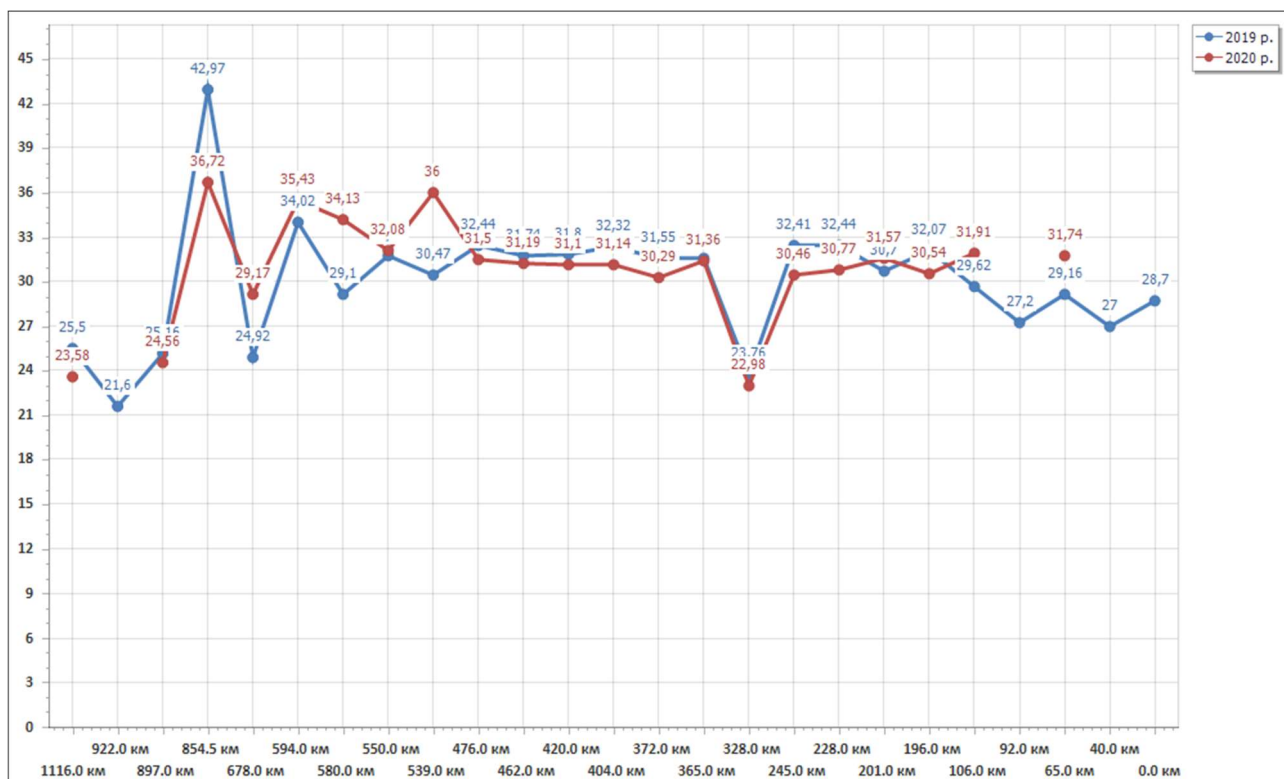
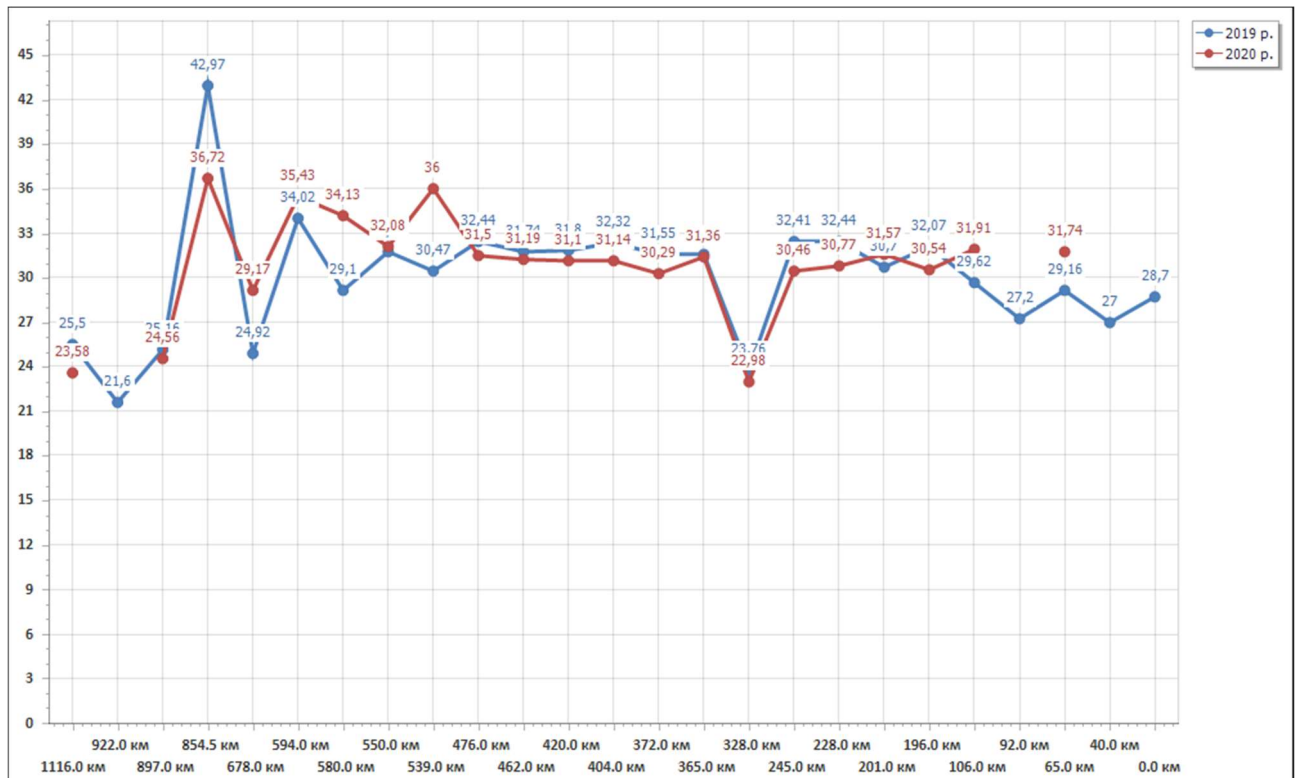

Рисунок 4. – Динаміка зміни середньорічних значень сухого залишку по руслу річки Дніпро у 2019-2020 роках.

У 2020 році у басейні Дніпра проведено скринінг забруднюючих речовин. Інститутом навколишнього середовища (Словаччина) проаналізовано понад 67 тисяч показників у рамках досліджень 27 зразків поверхневих вод та 5 зразків біоти (риби) на предмет виявлення специфічних забруднювачів, характерних для річкового басейну Дніпра.

У рамках скринінгу досліджено 4 пункти у місцях питних водозаборів, а саме:

- р. Десна, 3 км, Деснянський питний в/з, м. Києва;
- р. Случ, 203 км, питний в/з Новоград-Волинський;
- р. Дніпро (Кременчуцьке водосховище), 580 км, м. Кременчук, Власівський водозабір КП «Кременчук-водоканал» Кременчуцької міської ради;
- р. Хомора, 52 км, питний в/з м. Полонне.

У відібраних пробах поверхневих вод було виявлено залишки пестицидів (карбендазим, діетилтолуамід, пропазин, бентазон), фармацевтичних препаратів (амінобензимидазол, антипірін, гризеофульвін, венлафаксин, секбуметон) та промислових хімікатів (динітрофенол, бісфенол). Вміст карбендазиму, діетилтолуамід, пропазину та бісфенолу перевищував порогові значення екологічних нормативів якості.

Показники, визначені як басейнові специфічні, включені до програми діагностичного моніторингу басейну Дніпра для подальших досліджень.

Радіологічний стан поверхневих вод басейну Дніпра протягом 2020 року не зазнав суттєвих змін порівняно з попередніми роками. Вміст радіонуклідів у річках басейну Дніпра був стабільним і значно нижчим за встановлені нормативи (Державні гігієнічні нормативи «Допустимі рівні вмісту радіонуклідів Sr^{90} і Cs^{137} у продуктах харчування та питній воді», затверджені наказом МОЗ України від 03.05.2006 № 256, обмежують вміст ^{90}Sr і ^{137}Cs рівнем 2,00 кБк/м³).

На етапі соціально-економічного розвитку разом з ростом міст, навколишнє середовище в їх межах та довкола них зазнає істотного впливу, який проявляється у істотній трансформації, зокрема й водного середовища. Але багато з них зазнають значного антропогенного впливу: стічних вод, змивів з поверхні водозбору та дощового стоку, надмірного рекреаційного навантаження, засмічення тощо. Водойми та прилеглі до них території в межах міста руйнуються (чи істотно видозмінюються) внаслідок забудови, а прибережні смуги перетворилися на несанкціоновані звалища побутових та будівельних відходів. Наведений комплекс факторів призводить до якісних і кількісних змін біологічного розмаїття. Для підвищення ефективності природокористування та більш рівномірного розподілу антропогенних навантажень на акваторії водойм регіону, перспективними є комплексні дослідження для визначення їх ключових екологічних особливостей. Це надасть змогу розглядати їх можливу експлуатацію згідно з концепцією екосистемних послуг (Constanza et al., 1997; Horwitz et al., 2012), зокрема розвитку рекреаційної діяльності в межах їх акваторій. Одним з таких варіантів є використання оселищного підходу (Директива 92/43/ЕЭС).

Програма спрямована на виконання заходів з відновлення і підтримки сприятливого гідрологічного режиму та екологічного стану малих річок, забезпечення інженерного захисту від підтоплення (паводків, повеней та інших) сільськогосподарських угідь і сільських населених пунктів і виробничих об'єктів та мінімізація збитків.

Земельні ресурси

В Україні землі класифікують за видами їх цільового призначення згідно з наказом Держкомзему України від 23.07.2010 № 548. Код і цільове призначення за цією класифікацією застосовують для забезпечення обліку земельних ділянок за видами цільового у державному земельному кадастрі, а також для використання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами тощо для ведення обліку земель і

формування звітності із земельних ресурсів. Розрізняють землі сільськогосподарського призначення; землі житлової і громадської забудови; землі природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення; землі оздоровчого фонду і рекреаційного призначення; землі лісгосподарського призначення; землі водного фонду тощо.

Україна належить до держав з великою розораністю землі. Сільськогосподарські угіддя займають 70,5 % загальної площі країни, з них 57 % – орні землі (в окремих областях – до 86 %).

Використання земельних ресурсів України на сьогодні не відповідає вимогам раціонального природокористування. Порушено екологічно допустимі співвідношення площ рілля, лісових і водних територій, природних кормових угідь, що негативно впливає на стійкість сільськогосподарського ландшафту. Деградація ґрунтового покриву досягла загрозливих темпів, найбільшу роль серед них відіграють ерозійні процеси.

Значної екологічної шкоди земельні ресурси зазнають внаслідок забруднення викидами промисловості, відходами, а також через недосконале використання засобів хімізації в аграрному комплексі.

На початок 2021 року до Державного земельного кадастру внесено відомості про 22,5 млн земельних ділянок загальною площею 43,8 млн га, зокрема, 15,1 млн земельних ділянок сільськогосподарського призначення загальною площею 32,1 млн га.

При незначному збільшенні загальної кількості досліджених за хімічними показниками проб ґрунту зареєстровано збільшення невідповідних проб за рахунок ґрунту на території промислових підприємств, в місцях зберігання токсичних відходів, у т.ч. непридатних та заборонених пестицидів (НЗП), в місцях ліквідованих складів зберігання НЗП; при зменшенні загальної кількості – збільшення невідповідних проб в місцях виробництва продукції рослинництва, в місцях зрошення стічними водами, поза територією підприємств у місцях утримання чи захоронення токсичних відходів, у житловій зоні та зоні пляжів

Основними чинники антропогенного впливу і ознаками деградації земельних ресурсів та ґрунтів на теперішній час є:

- надмірна розораність земель;
- хімічне і радіаційне забруднення ґрунтів;
- нерегульований винос гумусу і поживних речовин із ґрунтового покриву.

Україна продовжує втрачати природні екосистеми – луки, степи, річки, ліси, болота. У деяких областях України орні землі становлять понад 80 % території. Це знищує природний водний «буфер» – спроможність ландшафту

накопичувати та зберігати воду, впливає на якість води та її баланс загалом. З наукової точки зору, необхідно не тільки негайно припинити створювати нові поля, а й повернути частину орних земель до стану луків, лісів, степів та інших природних систем. Це завдання включає також відновлення водно-болотних угідь і торф'яників, особливо на Поліссі.

Основними негативними наслідками сільськогосподарської діяльності людини є збідніння і виснаження родючих українських чорноземів, промислове забруднення ґрунтів та інтенсивне освоєння цілинних земель, широке розповсюдження монокультур, застосування азотних і нітратних мінеральних добрив.

Також, за даними обліку територій та об'єктів природно-заповідного фонду, поданих органами виконавчої влади на місцевому рівні, на початок 2021 року в Україні нараховується 8633 території та об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 4,485 млн га. Фактична площа 4,105 млн га, а також морський заказник «Філофорне поле Зернова» площею 402,5 тис. га.

Відношення фактичної площі природно-заповідного фонду до площі держави («показник заповідності») становить 6,8 %.

Протягом 2020 року кількість об'єктів та територій природно-заповідного фонду загальнодержавного та місцевого значення збільшилась на 120 одиниці загальною площею 26032,82 га.

За 2020 рік створено 125 територій та об'єктів природно-заповідного фонду, розширено 8, зменшено площу 4, змінено межі без збільшення площі 3, скасовано статус 5 та змінено категорію 1 об'єктів.

Зокрема, Указом Президента України від 30.11.2020 № 526 створено національний природний парк «Королівські Бескиди» в Львівській області загальною площею 8997,0 га та Указом Президента України від 30.11.2020 № 525 «Про території та об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення» оголошено 3 території та об'єкти в Донецькій та Львівській областях загальною площею 246,7 га.

За 2020 рік площа природно-заповідного фонду найбільше збільшилась у Львівській (на 9080,0773 га), Івано-Франківській (на 6801,6345 га), Херсонській (на 2655,94 га) областях та м. Києві (на 3681,93 га).

У Запорізькій, Кіровоградській, Миколаївській, Одеській, Сумській, Тернопільській, Харківській та Чернівецькій області змін в природно-заповідному фонді не відбулося.

У складі природно-заповідного фонду 5 біосферних заповідників, 19 природних заповідників, 53 національних природних парків, 3398 заказники, 3580 пам'ятки природи, 85 регіональних ландшафтних

парків, 802 заповідних урочищ, а також низка штучних об'єктів: 28 ботанічних садів, 13 зоологічних парків, 62 дендропарків та 588 парків-пам'ятки садово-паркового мистецтва.

Біорізноманіття та рекреаційні зони.

У сучасних умовах господарського освоєння і тотальної, експлуатації лісових, земельних і водних ресурсів України проблема збереження біорізноманіття набуває особливої гостроти. Водночас, концепція охорони різноманіття ентомофауни є недостатньо розробленою. У силу як об'єктивних (величезний таксономічний обсяг тощо), так і суб'єктивних причин, еколого-фауністичні аспекти різноманіття безхребетних тварин вивчені набагато слабше, ніж, наприклад, вищих рослин чи хребетних тварин. На сьогодні офіційною основою природоохоронного менеджменту різноманіття безхребетних тварин є інвентаризація видів з Червоної книги України, а також з міжнародних охоронних списків (додатки Бернської конвенції, червоний список Міжнародного союзу охорони природи) на територіях природно-заповідного фонду України

Біорізноманіття України налічує щонайменш 74 тис. видів рослин, тварин та грибів (зокрема рослин – понад 27 тис. видів, тварин – понад 35 тис. видів, грибів – понад 12 тис. видів), щорічно надходять повідомлення про знахідки нових для країни видів.

Природні екосистеми України – це хвойні, змішані, широколистяні ліси, субсередземноморські рідколісся, лісостеги, стеги, субальпійські та альпійські луки (полонини, яйла), напівпустелі, піщані пляжі, коси та дюни, екосистеми кам'янистих схилів, підземні порожнини (печери), болота, солонці та солончаки, прісноводні річки та озера, солоноватоводні озера та естуарії (лимани), солоні озера та затоки, скелясті береги морів, морські екосистеми Чорного та Азовського морів і Керченської протоки. Загальна площа лісів за різними джерелами складає 14,5-16 % території України, серед них – ідентифіковані праліси та старовікові ліси Карпат (938 км²). Інші природні екосистеми складають 6-9 % території країни.

Розораність території України – одна з найбільших у світі: станом на 1 січня 2019 року 68,5 % території України – це землі сільськогосподарського призначення; рілля охоплює 54,2 % території України.

На території України розташовані дві гірські системи з висотною поясністю (Карпати та Кримські гори). Річкові басейни включають райони Дуная, Дністра, Південного Буга, Дніпра, Дона, Вісли, басейн річок Причорномор'я та Приазов'я.

Природні екосистеми збереглись щонайбільш на 25 % території України, але їх трансформація продовжується. Незбалансованість структури землекористування, надмірна розораність, а також низький рівень лісистості є також факторами вразливості щодо кліматичних змін. Степи, які в історичному минулому займали близько 40 % площі України, тепер залишилися на 3% площі свого первинного поширення та розбиті на 10 000 ділянок. Вони зазнають впливу кліматичних змін: на півночі – залуження, на півдні – опустелювання.

Зміни клімату є фактором ризику для біорізноманіття, оскільки вони ведуть до зсуву природних зон, частих природних катастроф та поширення інвазивних видів, а також нових для регіону інфекцій. У Чорному і Азовському морях відзначено значний вплив видів-вселенців, що потрапили до регіону з баластними танкерними водами: інвазія реброплава (*Mnemiopsis leidy*) призвела до скорочення чисельності пелагічних риб, а інвазія рапана погіршила стан донних екосистем.

Крім факторів, що підсилюють поширення чужорідних видів тварин і рослин у світі, у збільшенні чужорідних видів в Україні значну роль відіграло гідробудівництво та зарегулювання водойм, особливо р. Дніпро, і масштабні проекти з інтродукції чужорідних видів хребетних, зокрема риб, у XX столітті. У цілому, в останні роки спостерігається кумулятивне збільшення кількості видів водної флори та фауни України, особливо безхребетних та риб у дніпровському басейні.

Відповідно до статті 50 Земельного кодексу України, до земель рекреаційного призначення належать землі, які використовуються для організації відпочинку населення, туризму та проведення спортивних заходів.

Виходячи із складу земель рекреаційного призначення, вважаємо, що землями рекреаційного призначення мають вважатися земельні ділянки, спеціально призначені для відпочинку населення, у т.ч. для розміщення об'єктів стаціонарної рекреації.

У законодавстві (частина 1 статті 63 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища») вживається термін «рекреаційні зони», що за своїм змістом майже співпадає із терміном «землі рекреаційного призначення»: «Рекреаційними зонами є ділянки суші і водного простору, призначені для організованого масового відпочинку населення і туризму.»

У правовій доктрині також вживається поняття «природні рекреаційні території», серед яких виділяються зони відпочинку, курортні зони та лікувально-оздоровчі зони.

Особливості правового режиму земель рекреаційного призначення:

– особливості, що безпосередньо впливають із цільового призначення. На землях рекреаційного призначення забороняється діяльність, що перешкоджає або може перешкоджати використанню їх за призначенням, а також негативно впливає або може вплинути на природний стан цих земель (частина 2 статті 52 Земельного кодексу України, частина 2 статті 63 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища»), зміни природного ландшафту та проведення інших дій, що суперечить використанню цих зон за цільовим призначенням (частина 2 статті 63 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища»). Більш детальних вимог щодо правового режиму земель рекреаційного призначення законодавство не містить, окрім положень про зелені зони міст та ті території у складі земель рекреаційного призначення, що входять до складу інших категорій земель. Так, наприклад, Закон України «Про природно-заповідний фонд України» передбачає використання для рекреаційних потреб більшості об'єктів ПЗФ, у т.ч. створення зон регульованої рекреації, рекреаційних зон тощо. Певне відношення до використання земель рекреаційного призначення має також стаття 12 «Екскурсійне відвідування пам'яток» Закону України «Про охорону культурної спадщини» від 08.06.2000. Також окремі положення, що стосуються правового режиму земель рекреаційного призначення, передбачені санітарними нормами (напр., розд.6 «Вимоги до організації ландшафтно-рекреаційних територій» Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів, затверджених наказом МОЗ України від 19.06.1996 № 173) та нормативними документами у галузі будівництва;

– додаткові обмеження на використання земель рекреаційного призначення. У чинному законодавстві можна віднайти фрагментарні розпорошені норми, які встановлюють додаткові обмеження на використання земель рекреаційного призначення з метою їх підвищеної охорони. Так, стаття 13 Закону України «Про пестициди та агрохімікати» забороняє застосування на цих землях пестицидів, частина 2 статті 45 Закону України «Про нафту і газ» вимагає проведення обов'язкової екологічної експертизи проектів проведення геологорозвідувальних робіт на землях рекреаційного призначення тощо;

– особливості оподаткування земель рекреаційного призначення земельним податком. Пункт 276.1 статті 276 Податкового кодексу України встановлює п'ятикратне підвищення ставки оподаткування за використання земельних ділянок рекреаційного призначення не за «функціональним призначенням цих територій». З іншого боку, «заклади культури, науки, освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, фізичної культури та спорту,

які повністю утримуються за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів», в т.ч. розташовані на землях рекреаційного призначення, повністю звільняються від сплати земельного податку (підпункт 282.1.8 статті 282 Податкового кодексу України);

– особливий порядок зміни цільового призначення земель рекреаційного призначення. Відповідно до частини 9 статті 149 Земельного кодексу України, вилучення земель рекреаційного призначення із складу земель державної власності, що перебувають у постійному користуванні, здійснюється за рішенням Кабінету Міністрів України. Закон України «Про мораторій на зміну цільового призначення окремих земельних ділянок рекреаційного призначення в містах та інших населених пунктах» від 17.03.2011 встановлено п'ятирічну заборону на зміну цільового призначення земельних ділянок зелених зон і зелених насаджень, об'єктів фізичної культури і спорту в населених пунктах.

Наслідки для здоров'я населення

На здоров'я населення безпосередньо впливають стан джерел водопостачання та якості питної води. Водозабезпеченість невеликих населених пунктів і сіл переважно відбувається децентралізовано за допомогою поодиноких свердловин, колодязів, рідше каптованих джерел. Водопостачання великих населених пунктів і промислових об'єктів відбувається централізовано.

Вживання недоброякісної питної води (2-2,5 л на добу однією людиною) суттєво погіршує здоров'я, зумовлюючи виникнення специфічних хвороб.

Небезпечна питна вода зумовлює комплекс проблем для здоров'я, навіть невелике відхилення якості води від норми є небезпечним для людини. Тому захист від шкідливої дії вод є однією з найгостріших водогосподарських проблем. Система захисту повинна мати комплексний характер, створюватися з урахуванням особливостей форму

3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу

Негативний стан довкілля пов'язаний зі зміною клімату, втратою біологічного різноманіття, зростання екологічних збитків від техногенних катастроф, забрудненням атмосферного повітря, поверхневих і підземних вод тощо стосуються кожного громадянина будь-якої країни.

Основними причинами виникнення екологічних проблеми є: недостатній обсяг водних ресурсів та їх нерівномірний розподіл між регіонами; високий рівень: антропогенного навантаження на водні об'єкти; водоемності галузей національної економіки; великий обсяг скидання у водні об'єкти забруднених промислових і комунальних стоків та безповоротне використання водних ресурсів; незадовільний технічний стан та зношеність основних фондів водогосподарського комплексу; неналежне застосування сучасних технологій підготовки та використання води, їх невідповідність вимогам ресурсозбереження та екологічної безпеки; недостатньо ефективна система проведення державного моніторингу вод; недосконалість системи екологічного нормування та стандартизації; відсутність: ефективного механізму економічного стимулювання та фінансування галузі водного господарства; жорстких санкцій за порушення законодавства з питань забезпечення якості водних ресурсів; незавершеність реформування галузі водного господарства та переходу до інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом; неналежний рівень координації діяльності органів виконавчої влади із здійснення заходів щодо охорони водних ресурсів та недостатній обсяг фінансування таких заходів; неналежний рівень міжнародного співробітництва з використання транскордонних водних об'єктів; недосконалість інвестиційно-кредитної системи та відсутність мотивації до залучення коштів для забезпечення розвитку водного господарства та механізму його бюджетного фінансування.

Під впливом антропогенних забруднень відбуваються зміни термічних, гідрохімічних, гідродинамічних умов, а також зміни в структурі угруповань гідробіонтів: зниження видового багатства, повне зникнення зі складу зообентосу чутливих видів, збільшення показників великої кількості стійких до забруднень груп.

Очікуваними результатами реалізації Проєкту Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства на період до 2021 року буде:

– відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та екологічного стану малих річок;

- реконструкція і модернізація водопровідно-каналізаційних систем, запобігання виникненню аварійних ситуацій на них;
- ліквідація наслідків шкідливої дії вод, захисту населених пунктів, виробничих об'єктів та сільськогосподарських угідь;
- забезпечення централізованим питним водопостачанням сільських населених пунктів, що користуються привізною водою, збільшення обсягу використання підземних вод для питного водопостачання шляхом буріння та облаштування артезіанських свердловин;
- відновлення функціонування меліоративних систем, здійснення реконструкції та модернізації інженерної інфраструктури, поліпшення екологічного стану зрошуваних земель;
- удосконалення системи моніторингу вод та меліорованих земель, зокрема шляхом розвитку автоматизованих спостережних мереж;
- розробка регіональних програм розвитку водного господарства, програм реконструкції і модернізації магістральних каналів та регіональних схем комплексного протипаводкового захисту територій від шкідливої дії вод;
- оптимізація територіально-галузевої структури водогосподарського комплексу шляхом впровадження системи інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом;
- реалізація водозберігаючих і водоохоронних проєктів, впровадження прогресивних методів очищення води, що забезпечують підвищення ефективності та екологічної безпеки функціонування водогосподарського комплексу та енергозбереження;
- завершення робіт з будівництва водозахисних дамб, берегоукріплення та регулювання русел річок, створення контурно-меліоративних систем на водозборах, здійснення протизсувних заходів;
- розробка аналітичних методів проведення оцінки і визначення ризику негативного впливу від провадження водогосподарської діяльності на здоров'я і тривалість життя людей;
- прогнозування шкідливого впливу на водні об'єкти.

4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документу державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом

До основних екологічних проблем навколишнього середовища України належать:

- забруднення питної водопровідної води;
- забруднення атмосфери (особливо в промислових районах країни);
- знищення земельних ресурсів (деградація чорноземів України);
- знищення зелених насаджень;
- забруднення водних ресурсів (акваторія Чорного моря, поверхневі води)
- проведення небезпечних геологічних робіт;
- величезні викиди побутових відходів;
- наслідки аварії на Чорнобильській АЕС.

Серед найважливіших актуальних екологічних проблем, крім перерахованих вище пунктів, варто також відзначити підтоплення дніпровськими водами, засолення великих площ родючих ґрунтів сільськогосподарського користування.

Відповідно до проєкту Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства на період до 2021 року, зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище передбачається за допомогою наступних заходів:

– гармонізації українського законодавства з міжнародними нормами та удосконалення нормативно-правової бази щодо забезпечення інноваційно-інвестиційного розвитку водного господарства;

– впровадження ефективного, обґрунтованого та збалансованого механізму використання, охорони та відтворення водних ресурсів, забезпечення сталого розвитку державної системи моніторингу вод згідно з міжнародними нормами;

– впровадження системи інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом, розроблення та виконання планів управління басейнами річок, застосування економічної моделі цільового фінансування заходів у басейнах річок;

– підвищення технологічного рівня водокористування, впровадження маловодних та безводних технологій, розроблення або уточнення нормативів водокористування, будівництва, реконструкції та модернізації систем водопостачання і водовідведення;

–виконання робіт з берегоукріплення та регулювання русел річок, будівництва та реконструкції гідротехнічних споруд, захисних дамб, польдерів, протипаводкових водосховищ, розчищення русел річок, упорядкування водоохоронних зон та прибережних захисних смуг, розроблення схем комплексного протипаводкового захисту територій від шкідливої дії вод, удосконалення методів і технічних приладів для проведення гідрометеорологічних спостережень, прогнозування паводків;

–забезпечення розвитку меліорації земель і поліпшення екологічного стану зрошуваних та осушених угідь.

5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативного впливу на здоров'я населення, встановленні на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документу державного планування

Зобов'язання держави щодо охорони довкілля встановлені в Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища».

Охорона навколишнього природного середовища, збалансоване використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини – невід'ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України.

З цією метою Україна здійснює на своїй території екологічну політику, спрямовану на збереження безпечного для існування живої і неживої природи навколишнього середовища, захисту життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів.

Ще одним важливим заходом щодо запобігання впливу негативних наслідків забруднення на населення є систематичне інформування, що дозволяє громадянам тримати руку на пульсі подій та відповідно вимагати від держави заходів, щоб запобігти фатальним наслідкам. Саме про це йде мова у статті 25 Екологічне інформаційне забезпечення Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» – систематично інформувати населення через засоби масової інформації про стан навколишнього природного середовища, динаміку його змін, джерела забруднення, розміщення відходів чи іншої зміни навколишнього природного середовища і характер впливу екологічних факторів на здоров'я людей.

Відповідно до даного закону, держава також зобов'язується застосовувати біологічні, хімічні та інші методи поліпшення якості природних ресурсів, які забезпечують охорону навколишнього природного середовища і безпеку здоров'я населення.

Важливим є також екологічні вимоги при розміщенні і розвитку населених пунктів, що зазначені у вище згаданому нормативно-правовому документі:

- планування, розміщення, забудова і розвиток населених пунктів здійснюються за рішенням місцевих рад з урахуванням екологічної ємності територій, додержанням вимог охорони навколишнього природного

середовища, раціонального використання природних ресурсів та екологічної безпеки;

- при розробці генеральних планів розвитку і розміщення населених пунктів сільські, селищні, міські ради встановлюють режим використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки у приміських та зелених зонах за погодженням з місцевими радами, на території яких вони знаходяться, відповідно до законодавства України.

Основні напрями державної політики України у галуз охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки (далі - Основні напрями) розроблено відповідно до статті 16 Конституції України, якою визначено, що забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи - катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави.

Через існування великої кількості штучних і природних джерел іонізуючого випромінювання та в результаті Чорнобильської катастрофи в Україні склалася дуже складна радіоекологічна ситуація, яка викликає необхідність створення системи заходів радіаційного захисту населення та навколишнього природного середовища.

У систему таких заходів мають входити основи ядерного законодавства, державне регулювання ядерної та радіаційної безпеки, державні програми мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи, норми поведінки з радіоактивними відходами та підвищення безпеки атомних станцій, система соціального захисту населення.

В Україні інтенсивно відбуваються процеси урбанізації. Їх негативними наслідками для населення є руйнування природного середовища великих міст. Висока забрудненість довкілля промисловими викидами і відходами, в тому числі й побутовими, незадовільний стан систем життєзабезпечення, швидке зростання населення міст на основі екстенсивного промислового розвитку і потреба розширення їх територій призвели до скорочення зелених зон, забруднення і непридатності водою тощо.

Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» встановлює правові та організаційні засади оцінки впливу на довкілля, спрямованої на запобігання шкоди довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів.

Україна підписала та ратифікувала Угоду про асоціацію між Україною та ЄС 16 вересня 2014 року, яка повністю вступила в силу 1 вересня 2017 року.

Положення Глави 6 «Навколишнє середовище» Розділу V Угоди, які відповідно до ст. 361 включають наступні пріоритети співпраці в екологічній сфері: збереження, захист, поліпшення і відтворення якості навколишнього середовища, захист здоров'я населення, розсудливе та раціональне використання природних ресурсів та заохочення заходів на міжнародному рівні, спрямованих на вирішення регіональних і глобальних проблем навколишнього середовища, *inter alia*, в наступних сферах: а) зміна клімату; б) екологічне управління та аналогічні питання, зокрема освіта й навчальна підготовка, доступ до інформації з питань навколишнього середовища та процесу прийняття екологічно значимих рішень; в) якість атмосферного повітря; г) якість води та управління водними ресурсами, включаючи морське середовище; д) поводження з відходами та ресурсами; е) охорона природи, зокрема збереження і захист біологічного та ландшафтного різноманіття (екомережі); ж) попередження та ліквідація наслідків промислового забруднення; з) поводження із хімічними речовинами; і) поводження із генетично-модифікованими організмами, в тому числі і тими, які використовуються у сільському господарстві; ї) акустичне (шумове) забруднення; й) цивільний захист, зокрема попередження та ліквідація надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру; к) охорона міського середовища; л) екологічні збори. Конкретизація зобов'язань України в цій частині викладені у Додатку XXX до Угоди та охоплюють 29 директив ЄС, до яких має бути адаптоване національне законодавство України. Спираючись на даний перелік екологічних директив, сплановані та реалізуються заходи на національному рівні щодо реалізації Угоди Україною. Угода про асоціацію охоплює низку економічних та регуляторних питань. Це стосується також проблем, пов'язаних із зміною клімату, які розглядаються у главі VI, статті 365 (с) та додатках XXX, XXXI до Угоди. Зокрема, в рамках Директиви № 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів та програм на навколишнє середовище та Директиви № 2003/4/ЄС про доступ громадськості до екологічної інформації та про скасування Директиви № 90/313/ЄЕС постановили:

- прийняття національного законодавства та визначення уповноваженого органу (органів);

- встановлення процедури визначення, які плани або програми потребують стратегічної екологічної оцінки та вимог про те, що плани або програми, щодо яких стратегічна екологічна оцінка є обов'язковою, підлягають такій оцінці;

- встановлення процедури консультацій з органами з питань охорони навколишнього середовища та процедури консультацій з громадськістю;
- досягнення домовленостей з сусідніми країнами щодо обміну інформацією та проведення консультацій.

Крім того, у зв'язку із підписанням Угоди про асоціацію України з ЄС впровадження безвідходного виробництва в агарній сфері сприятиме забезпеченню продовольчої та національної безпеки України, збереженню довкілля, підвищенню інтенсивності використання природних ресурсів, гармонізації екологічних, економічних, соціальних інтересів держави та населення, сталому розвитку нашої держави.

Ще однією з причин виникнення надзвичайних ситуацій є зміна клімату. Наслідки зміни клімату (потепління, зростання кількості та інтенсивності екстремальних погодних явищ) одночасно з високим рівнем вразливості окремих верств населення призводять до соціальних та економічних втрат сьогодні та в майбутньому. Зокрема, слід відзначити зростання загрози катастрофічних повеней у Карпатах, масштабних пожеж на торфовищах, підтоплення територій, підвищення частоти та тривалості посух, висихання річок та водойм Причорномор'я, Приазов'я, включно з лиманами, перетворення степів південного регіону на пустелі, затоплення прибережних територій та гостру нестачу питної води в центральних, південних і східних регіонах України.

Одним із важливих аспектів забезпечення безпеки довкілля є реалізація біологічної безпеки. Пріоритетами державної політики у сфері біологічної безпеки та біологічного захисту є здійснення системних заходів із створення та ефективного функціонування національної системи біологічної безпеки та біологічного захисту, протидії проявам біотероризму, захисту населення від безконтрольного та протиправного поширення генетично модифікованих організмів, збереження безпечного для здоров'я людини стану навколишнього природного середовища, створення системи раннього виявлення та швидкого реагування на поширення збудників особливо небезпечних хвороб та таких, що мають міжнародне значення, а також покращення матеріально-технічного стану лабораторій, установ та закладів, які здійснюють діагностику інфекційних хвороб, моніторинг циркуляції збудників інфекційних хвороб в об'єктах середовища життєдіяльності людини, задіяні в системі індикації біологічних патогенних агентів, визначають кількісний та якісний вміст генетично модифікованих організмів у продукції рослинного і тваринного походження, лабораторій, що працюють із збудниками особливо небезпечних інфекційних хвороб, визначенням їх впливу на навколишнє природне середовище, зокрема біологічного різноманіття, з урахуванням ризиків для

здоров'я людини; створення системи оперативного реагування на прояви біотероризму.

Розвинені країни усвідомлюють свою відповідальність за збереження біологічного стану планети для майбутніх поколінь.

Усвідомлення відповідальності у вирішенні глобальних екологічних проблем людства призводить до підтримки урядами цих країн формування еколого-орієнтованого законодавства, в тому числі спрямованого на стимулювання інтересу різних груп населення до охорони навколишнього середовища. Оскільки однією з умов ефективності зниження негативного впливу на навколишнє середовище є кількість держав, які приймають участь в досягненні зазначеної мети міжнародною спільнотою, так само розробляючи різні способи впливу на інтереси окремих держав у проведенні політики сталого розвитку.

До основних конкретних зобов'язань забезпечити права на воду, які покладаються на державу в результаті ратифікації міжнародно-правових актів є: доступ до мінімальної необхідної кількості безпечної води; доступ до води і водних об'єктів без дискримінації; заходи попередження та контролю із захисту навколишнього середовища, пов'язаними з водою; фізичний доступ до водних систем; рівномірний розподіл води в рамках усіх наявних систем водопостачання; ухвалення національної стратегії та планів дій із водопостачання; моніторинг реалізації права на воду; ухвалення цільових програм для допомоги вразливим і знедоленим верствам населення; заходи попередження та контролю над захворюваннями, пов'язаними з водою тощо

Основними проблемами реалізації права на воду і санітарії населення України, перш за все є: слабе правове регулювання та незначна практика управління в даній сфері; відсутність державної політики забезпечення зазначеного вище права; відсутність механізмів реалізації законодавства про забезпечення кожної людини питною водою; відсутність у національному законодавстві визначення поняття та елементів нормативного змісту права людини на воду та санітарію; відсутність ефективних механізмів попередження, припинення та боротьби з наслідками забруднення поверхневих і підземних джерел водопостачання; дискримінація у доступі до води незахищених верств населення та жителів місцевості; відсутність ефективних механізмів притягнення до відповідальності порушників норм законодавства України у цій сфері тощо.

Отже, проблема забезпечення населення водними ресурсами є досить актуальною сьогодні та потребує термінового вирішення. Адже з кожним роком світові запаси прісних водоймищ зменшуються, що є надзвичайною небезпечною загрозою для суспільства. І, перш за все, для того, щоб

покращити ситуацію, потрібно закріпити право людини на воду та санітарію в універсальних та регіональних міжнародних договорах як основного права людини. Також необхідно всій світовій спільноті співпрацювати в даній галузі з метою охорони водних ресурсів та їх раціонального використання.

Національні та міжнародні зобов'язання України в сфері захисту довкілля та проблеми, з якими стикається населення, коли мова йде про екологічне майбутнє та теперішнє країни стали фундаментом для створення документу державного планування. Під час роботи були враховані безліч аспектів, а також економічних, соціальних та економічних факторів, що дозволило створити стратегічно важливий плановий документ.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (№ 2697-VIII від 28.02.2019). Закон передбачає інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку.

Відповідно до Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» (№ 722/2019 від 30.09.2019) має бути забезпечено дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. В Україні проведення СЕО регламентується Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» (№ 2354-VIII від 20.03.2018).

Юридичні засади поводження з водними ресурсами визначаються Водним кодексом України (№ 213/95-ВР від 06.06.1995) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення, зараження й виснаження, запобігання та пом'якшення негативного впливу, покращення екологічного стану водних об'єктів і захисту прав водокористувачів. Найголовнішими питаннями у сфері водопостачання та водовідведення є дозвіл на забір води із джерел водопостачання (дозвіл на спеціальне водокористування) і дозвіл на скидання очищених та неочищених стічних вод у навколишнє середовище.

З 04.06.2017 набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, що регулюють відносини, пов'язані з одержанням документів дозвільного характеру щодо спеціального водокористування» від 07.02.2017 № 1830-VIII, яким внесено зміни до Водного кодексу України в частині процедури отримання дозволів на спеціальне водокористування.

Інформація про видані дозволи на спеціальне водокористування суб'єктам господарювання розміщується на сайті Державного агентства водних ресурсів України (<http://davr.gov.ua/informaciya-pro-vidani-dozvoli-naspecialnevodokoristuva-nnya>).

Основне чинне екологічне законодавство та норми у сфері користування водними ресурсами:

- постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування» (№ 321 від 13.03.2002, зі змінами);

- державні санітарні норми та правила «Питна вода. Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»;

- постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується» (№ 1100 від 11.09.1996, зі змінами);

- наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України «Про затвердження Інструкції про порядок розробки та затвердження гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водні об'єкти із зворотними водами» (№ 116 від 15.12.1994);

- постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів» (№ 2024 від 18.12.1998, зі змінами).

Державними замовниками Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2020 року (далі – Програма) є Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України (раніше – Міністерство екології та природних ресурсів України) та Державне агентство водних ресурсів України.

Відповідно до пункту 45 Порядку розроблення та виконання державних цільових програм, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.2007 № 106, державний замовник програми подає Кабінетові Міністрів України і Мінекономіки щорічні звіти про результати виконання програми до 1 березня року, що настає за звітним періодом, таким чином інформацію про стан виконання завдань та заходів Програми надаємо станом на 01.01.2021.

6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергетичних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідністю – 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків

Експерти відзначають, що близько 2 млрд. тонн відпрацьованої води, що є сумішшю з перероблених добрив, нечистот, промислових відходів та відходів, що виробляються в результаті життєдіяльності людини, щоденно скидається в річки і моря, викликаючи поширення хвороб і завдаючи непоправної шкоди екосистемам. Тому перетворення забрудненої води з загрози для здоров'я і навколишнього середовища в чистий, безпечний і економічно привабливий ресурс є одним з ключових викликів для світового співтовариства в ХХІ столітті.

Нині ми є свідками того, що практично всі поверхневі, а в окремих регіонах і підземні, води в Україні за рівнем забруднення не відповідають гігієнічним нормам якості питної води. Це є результатом неадекватного рівня очищення природної води для подальшого її споживання. Значною мірою через застарілі очисні споруди і технології очищення води. Найбільшими забруднювачами поверхневих водних об'єктів продовжують залишатися промислові підприємства енергетичної галузі, чорної металургії, хімії і нафтохімії, комунальне та сільське господарство.

Наразі понад 75 % населення України споживає воду з поверхневих джерел водопостачання, а забезпечення населення України якісною питною водою щороку ускладнюється. За даними ВООЗ близько 80 % захворювань людей пов'язані саме з якістю питної води. Кричущою ілюстрацією такої надзвичайної ситуації було отруєння недоброякісною водою понад 150 осіб у мікрорайоні Бортничі Києва, яке трапилося у 2015 році. За даними Головного управління санітарно-епідеміологічної служби в м. Київ це сталося через зараження води збудником кишкової інфекції.

Центральне водопостачання охоплює близько 70 % українців. Потреби 20% з них забезпечуються за рахунок підземних прісних вод, інші 80 % п'ють з поверхневих водойм, наприклад з річок Дніпро чи Десна.

90 % об'єму забору води здійснюється з поверхневих водойм.

Протягом останніх 15 років фіксується тенденція щодо спаду забору води у 1,5 рази.

За результатами узагальнення даних державного обліку водокористування у 2020 році у поверхневі водні об'єкти скинуто 5159 млн. м³ стічних вод, у тому числі: підприємствами промисловості – 3406 млн. м³, житлово-комунальної галузі – 1473 млн. м³ та підприємствами сільського господарства – 254 млн. м³.

Із загального обсягу скинутих у водні об'єкти стічних вод забруднені складають 518 млн. м³ (10 %), нормативно-очищені – 1425 млн. м³ (27,7 %) та нормативно-чисті без очистки – 3215,7 млн. м³ (62,3 %).

Основними причинами забруднення поверхневих вод є скид забруднених комунально-побутових і промислових стічних вод безпосередньо у водні об'єкти та через систему міської каналізації, а також надходження до водних об'єктів забруднюючих речовин у процесі поверхневого стоку води із забудованих територій та сільгоспугідь.

У секторальному розрізі у 2020 році основними водоспоживачами є підприємства промисловості, якими забирається 40 % від загального забору по Україні, сільського господарства – 30 % та комунального господарства – 28 %.

Втрати води є значними, сягають величини забору підземних вод. Більше 70 % втрат води припадають на комунальний сектор – секція Е (Водопостачання; каналізація, поводження з відходами) видів економічної діяльності (861,7 млн. м³ води, або 72,43 % від усіх втрат). Більшість води, яка втрачається вже підготовлена для споживання.

Загальна кількість підприємств, що скидали забруднені (стічні) води у поверхневі водні об'єкти – 507 шт.

Україна за показником «ефективність водокористування» за даними порталу даних ЦСР знаходиться на низькому рівні до 10 дол. США/м³.

Найбільш водоемним сектором економіки є комунальне господарство. Втрати води у цьому секторі є значними, що є причиною низької водо ефективності.

У багатьох регіонах якість води залишається низькою через відсутність повного комплексу очисних споруд і зон санітарної охорони. Деякі водопроводи не обладнані знезаражувальними установками (особливо характерно для Івано-франківської, Тернопільської, Одеської, Житомирської і Закарпатської областей).

За результатами скринінгу забруднюючих речовин на понад 65 тис. речовин у поверхневих водах та біоті знайдено важкі метали, пестициди, фармацевтичні препарати, пластифікатори, нові промислові забруднювачі та наркотичні речовини. На підставі аналізу отриманих результатів сформовано переліки басейнових специфічних показників, які включено до програми діагностичного моніторингу.

Крім того, під час спільних дунайських досліджень було досліджено вміст мікропластику у водах річок басейну Дунаю. Кількість мікропластику варіює від 2,19 до 2,42 г/кг зваженої речовини (максимум у Будапешті – 5,43 г/кг). Практично весь мікропластик представлений поліетиленом (PE).

Найчастіше в пробах питної води виявляють відхилення за органолептичними показниками (до 72 %). На другому місці наднормативна

мінералізація (до 28 %), а на третьому - перевищення граничної концентрації хімічних речовин (до 16 %). Серед джерел забруднення можна виділити:

- стічні води – продукти життєдіяльності, бруд, миючі засоби. Левова частка цієї даних забруднювачів скидається у річки і моря без достатнього очищення.

- фермерські господарства – добрива, гербіциди, інсектициди і органічні відходи вимиваються і потрапляють до поверхневих та підземних вод.

- промислові відходи – ртуть, мідь, фтор, радіоактивні частки, залізо у воді. До «найшкідливіших» виробництв відносять чорну металургію, нафтопереробні і целюлозно-паперові заводи.

- витоки нафти – нафтопродукти скупчуються на водній поверхні, перекриваючи доступ світла і кисню. Окрім забруднення і неприємного запаху води, також спричиняє замор риби та птахів.

- тверді відходи – пластикові пляшки, пакети, гравій, щебінь, відпрацьований ґрунт.

- теплове забруднення – злив теплої води з атомних і теплових електростанцій підвищує загальну температуру водойми. Це призводить до прискореного заростання водоростей і мору живності.

- атмосферні забруднення – зола, попіл, сажа, різні гази. Наше повітря складно назвати чистим. А оксиди азоту і сірки, з'єднуючись з киснем і вологою, які стають причиною кислотних дощів.

У багатьох країнах вже бракує чистої питної води. Напружена екологічна ситуація тільки посилює проблему. Наслідками забруднення є:

- зменшення видової різноманітності морської і річкової флори і фауни;
- заростання і зникнення водойм;
- погіршення смаку, кольору і запаху води;
- руйнування емалі наших зубів із-за надлишку фтору;
- спалахи гепатитів, спровоковані бактеріями і кишковою паличкою;
- перевантаження організму залізом, що викликає порушення формування кісткової тканини;
- накопичення свинцю, хрому, кадмію, бензапірену, а також хлор у воді провокують поява онкології і нервових розладів;
- інфекційні і кишкові захворювання: від тифу і дизентерії до холери;
- погіршення стану волосся і шкіри;
- з'єднання фенолу і фтору негативно впливають на роботу бруньок і печінки;
- зараження паразитами;
- радіоактивні ізотопи і пестициди накопичуються в організмах і циркулюють в харчових ланцюжках, руйнуючи тканини і призводячи до безпліддя і генетичних мутацій.

Населення країни однаково відчуває високий вплив екологічних факторів на якість життя, а екологічні проблеми мають прямий вплив на життя громадян в Україні. Кожному громадянину України потрібно, перш за все: мінімізувати використання пластикових пакетів; сортувати сміття; користуватись світлом та електроприборами лише за необхідності; економити воду; віддавати на переробку одяг, макулатуру, батарейки; використовувати альтернативні види енергії (сонячну, вітрову); пересісти з автомобілів на велосипеди; змінити раціон харчування на органічну продукцію тощо.

Наразі в Україні починає популяризуватись стиль здорового та екологічного життя. У закладах харчування пластикові трубочки замінюються паперовими, у магазинах поліетиленові пакети – на тканинні мішечки.

У лютому поточного року Кабінет Міністрів України вніс зміни до Порядку підготовки Національної доповіді про якість питної води та стан питного водопостачання в Україні. Таким чином, підготовка Національної доповіді здійснюватиметься протягом лютого – жовтня. Оприлюднення документа планується у листопаді на офіційному веб-сайті Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.

Як повідомили в управлінні взаємодії з громадськістю Урядового контактного центру (Центр), у більшості звернень громадян, що надійшли на урядову «гарячу лінію», порушувалися проблеми надходження забруднених стоків у поверхневі водойми, зверталася увага на незадовільний стан гідротехнічних споруд, зменшення рівня води у ріках і водосховищах, йшлося про якість питної води тощо.

Згідно «Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування» затверджених Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.01.2011 № 29) наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів. Вторинні наслідки – вигоди, які полягають у широкому залученні громадськості до прийняття рішень та встановлення прозорих процедур їх прийняття. Кумулятивні наслідки – нагромадження в організмах людей, тварин, рослин отрути різних речовин внаслідок тривалого їх використання. Ймовірність того, що реалізація ДПТ призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною. Синергічні наслідки – сумарний ефект, яких полягає у тому, що при взаємодії 2-х або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компоненту.

7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документу державного планування

Виконання природоохоронних заходів, передбачених Програмою, із дотриманням вимог діючого природоохоронного законодавства сприятиме покращенню стану навколишнього природного середовища країни та мінімізує негативні наслідки.

Під час здійснення СЕО передбачається розглянути заходи із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків для довкілля, визначені законодавством. Так, Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (далі – Закон) визначає загальні вимоги в галузі охорони навколишнього середовища. Відповідно до статті 40 Закону встановлено, що використання природних ресурсів громадянами, підприємствами, установами та організаціями здійснюється з дотриманням обов'язкових екологічних вимог стосовно:

- а) раціонального і економного використання природних ресурсів на основі широкого застосування новітніх технологій;
- б) здійснення заходів щодо запобігання псуванню, забрудненню, виснаженню природних ресурсів, негативному впливу на стан навколишнього природного середовища;
- в) здійснення заходів щодо відтворення відновлюваних природних ресурсів;
- г) застосування біологічних, хімічних та інших методів поліпшення якості природних ресурсів, які забезпечують охорону навколишнього природного середовища і безпеку здоров'я населення;
- д) збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також інших територій, що підлягають особливій охороні;
- е) здійснення господарської та іншої діяльності без порушення екологічних прав інших осіб;
- є) здійснення заходів щодо збереження і невиснажливого використання біологічного різноманіття під час провадження діяльності, пов'язаної з поводженням з генетично модифікованими організмами.

Узагальнений перелік заходів, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків у досягненні цілей та завдань Програми:

1. Організація і впровадження ефективної системи постійного моніторингу фактичного впливу на довкілля реалізації заходів та проєктів Програми, включаючи добір кваліфікованих експертів, формування

зворотнього зв'язку та здійснення процедур можливого коригування чи внесення змін до проєктів за даними моніторингу складових стану довкілля.

2. Інформування громадськості щодо запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків впливу на складові довкілля у процесі виконання заходів та проєктів Програми, у т.ч. на основі даних моніторингу та з формуванням пропозицій і рекомендацій громадськості.

3. Забезпечення системи постійного моніторингу необхідними технічними засобами (аналітичні приладові комплекси та регіональні мережі їх розміщення на території області) і комп'ютерною технікою та ліцензованим програмним забезпеченням, а також – стандартизованими методиками вимірювань стану довкілля і обчислення та узагальнення результатів вимірювань складових стану довкілля.

4. Ліквідація стихійних сміттєзвалищ.

5. Лабораторний контроль на забрудненість ґрунтових вод та поверхневих водойм при неправильному поводженні з побутовими і промисловими відходами.

Дані рекомендації, можуть бути застосовані під час реалізації Програми для підвищення екологічної стійкості, а також для покращення здоров'я населення.

8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася СЕО, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки)

У процесі здійснення стратегічної екологічної оцінки будуть розглянуті наступні альтернативи:

Альтернатива 1:

«Нульовий сценарій» – тобто опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку незатвердження зазначеного документа державного планування.

У 2021 році закінчується термін дії Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року. Відсутність системного підходу, закріпленого в Програмі, до наявних екологічних питань загальмує їх вирішення. Також у цьому випадку відсутня можливість цільового використання коштів з державного та місцевого бюджетів, а також координація дій виконавців таких заходів, що не дозволяє забезпечити ефективне використання наявних ресурсів.

Несхвалення документа державного планування унеможливить виконання природоохоронних заходів.

Альтернатива 2:

При впровадженні заходів Програми, порівняно із існуючим станом, очікується позитивний вплив на навколишнє природне середовище.

Заходи з покращення довкілля будуть здійснюватися відповідно до напрямів та завдань Програми. Це призведе до комплексного вирішення питань задоволення потреби населення і галузей національної економіки у водних ресурсах, захисту водних ресурсів від забруднення та виснаження, запобігання та ліквідації наслідків шкідливої дії вод, забезпечення адаптації водного господарства до глобальних змін клімату та впровадження системи інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом. Даний сценарій відповідає пріоритетам державної екологічної політики.

9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі здоров'я населення

СЕО не завершується прийняттям рішення про затвердження Програми. Значущі наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, повинні відслідковуватися під час реалізації Програми, зокрема, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення.

Результати моніторингу мають бути доступними для органів влади та громадськості. Відповідно до статті 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», яка встановлює необхідність здійснення моніторингу наслідків виконання документу державного планування для довкілля. Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про реалізацію Програми;
- отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);
- перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади;
- перевірки того, що Програма виконується відповідно до затвердженого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

При здійсненні моніторингу основну увагу належить приділяти заходам передбаченим в сфері охорони навколишнього природного середовища. Виконання низки планувальних і технічних заходів, визначених в проекті генерального плану, а також заходів, передбачених цільовими регіональними програмами в сфері охорони навколишнього природного середовища, є обов'язковою умовою для досягнення стійкості природного середовища до антропогенних навантажень та забезпечення сприятливих санітарно-гігієнічних умов життєдіяльності населення.

Також для організації моніторингу можуть бути використані існуючі системи моніторингу та інформаційні системи або вони мають бути спеціально удосконалені для цілей СЕО.

10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Оскільки наслідки планованої діяльності, передбаченої Програмою, не поширюватимуться на території за межами України та не матимуть впливу на довкілля суміжних країн, ймовірні транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення внаслідок реалізації Програми є відсутніми.

11. Резюме нетехнічного характеру

1. За підсумками СЕО підготовлено «Звіт про стратегічну екологічну оцінку проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про затвердження Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року», щодо якого організовано інформування та обговорення громадськості регіону.

2. Метою Програми є визначення та реалізація основних напрямів державної політики, спрямованих на підвищення рівня задоволення потреби населення і галузей національної економіки у водних ресурсах, оптимізація водоспоживання, запобігання та ліквідація наслідків шкідливої дії вод, збереження і відтворення водних ресурсів, забезпечення розвитку галузі водного господарства, впровадження системи інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом і адаптація законодавства України з питань водного господарства до законодавства Європейського Союзу, а також врегулювання питання дії Програми до запровадження планів управління річковими басейнами.

3. Проектом Закону України «Про внесення змін до Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року» (далі – проект акта) передбачено врегулювання питання продовження строку дії Програми з 2022 по 2024 роки до запровадження планів управління річковими басейнами для 9 районів річкових басейнів, а саме:

- район басейну річки Дніпро;
- район басейну річки Дністер;
- район басейну річки Дунай;
- район басейну річки Південний Буг;
- район басейну річки Дон;
- район басейну річки Вісла;
- район басейну річок Криму;
- район басейну річок Причорномор'я;
- район басейну річок Приазов'я.

Питання вирішується шляхом перегляду обсягів фінансування заходів Програми та узгодження їх обсягів з центральними органами виконавчої влади та обласними державними організаціями.

4. Виконання Програми сприятиме:

- зменшенню обсягу споживання та відведення води;

- забезпеченню ефективного захисту територій та населення від шкідливої дії вод;
- удосконаленню галузевої структури водокористування насамперед у металургії, енергетиці, хімічній промисловості;
- зниженню у 1,5–2 рази рівня водоемності промислового виробництва;
- підвищенню ефективності та екологічної безпеки функціонування водогосподарського комплексу;
- зменшенню залежності вирощування сільськогосподарських культур від несприятливих погодних умов;
- забезпеченню функціонування меліоративних систем і поліпшення екологічного стану зрошуваних та осушених угідь;
- задоволенню потреби населення і галузей національної економіки у водних ресурсах;
- мінімізації можливих збитків, що спричинені шкідливою дією вод;
- удосконаленню системи державного управління водними ресурсами.

6. Напрями, завдання та заходи Програми добре узгоджуються зі стратегічними цілями Державної екологічної політики.

7. Проєкт акта впливає на екологію та навколишнє природне середовище в частині зменшення впливу шкідливої дії вод, а також непродуктивних втрат води при водоспоживанні на промислові, комунальні потреби та зрошення сільгоспкультур.

Програма спрямована на комплексне вирішення питань задоволення потреби населення і галузей національної економіки у водних ресурсах, захисту водних ресурсів від забруднення та виснаження, запобігання та ліквідації наслідків шкідливої дії вод, забезпечення адаптації водного господарства до глобальних змін клімату та впровадження системи інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом.

12. Список використаних джерел

1. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку». – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>
2. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». – [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
3. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року». – [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>
4. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля». – [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>
5. Постанова Верховної Ради України від 05.03.1998 № 188/98-ВР «Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки». – [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/188/98-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://menr.gov.ua/files/docs/nakazy/2018/nakaz_296.pdf
7. Про внесення змін до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 18.07.2019 № 260. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://menr.gov.ua/files/docs/nakazy/2019/nakaz_260.pdf
8. Зобов'язання України щодо створення СТВ. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://mepr.gov.ua/news/32025.html>
9. Виконання Україною міжнародних зобов'язань з охорони довкілля крізь призму Угоди про асоціацію з Європейським Союзом: матер. міжнар. наук.-практич. конф. (м. Київ, 22 квітня 2019 року. – Київ : ВГО «Українська асоціація міжнародного права», 2019. – 204 с. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://cutt.ly/jWKAQ2m>.
10. Вплив навколишнього середовища на здоров'я людини. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://lubotin-rada.gov.ua/news/id/2180>
11. Негативний вплив довкілля на стан здоров'я людей. Ірина Терещенко. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1168>

12.Розділ охорона навколишнього середовища. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.lutskrada.gov.ua/static/content/files/o/pj/jbfzgm2op52odg5zt5wvpom75uxpdpjo.pdf>

13.Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2019 році. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://cutt.ly/RWKP8Ji>.

14.Моніторинг та охорона біорізноманіття в Україні: Тваринний світ / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 16. Т. 2. – Київ; Чернівці: Друк Арт, 2020. – 248 с. – [Електронний ресурс] Режим доступу: https://uncg.org.ua/wp-content/uploads/2020/05/T2_WEB_MonOchBioriz_Konference.pdf

15.Моніторинг та охорона біорізноманіття в Україні: Прикладні аспекти моніторингу та охорони біорізноманіття / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 16. Т. 3. – Київ; Чернівці: Друк Арт, 2020. – 528 с. – [Електронний ресурс] Режим доступу: https://uncg.org.ua/wp-content/uploads/2020/05/T3_WEB_MonOchBioriz_Konference_2.pdf

16.Землі рекреаційного призначення. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.amm.org.ua/ua/study-book/18-conservation-etc/148-recreation>

17.Екологічна свідомість: екологічні права, дотримання яких варто вимагати. Б.Кодола. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://cutt.ly/zWKAКОТ>

18.Типи забруднення води і їх наслідки. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.akvantis.com.ua/ua/stati-i-obzory/tipy-zagryazneniya-vody-i-ih-posledstviya>

19.Забруднена вода – загроза для довкілля і здоров'я людини. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.mvk.if.ua/energef/39009>

13. Додатки

Додаток 1

Напрями, завдання та заходи Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року

Напрямок	Завдання	Захід
Забезпечення розвитку меліорації земель і поліпшення екологічного стану зрошуваних та осушених угідь, управління водними ресурсами	1. Утримання водогосподарсько-меліоративного комплексу	1) забезпечення експлуатації загальнодержавних та міжгосподарських державних і внутрішньогосподарських меліоративних систем
	2. Забезпечення сталого функціонування та екологічної безпеки меліоративних систем	1) реконструкція інженерної інфраструктури зрошувальних систем 2) будівництво та реконструкція систем крапельного зрошення 3) придбання сучасної поливної техніки 4) реконструкція інженерної інфраструктури осушувальних систем 5) реконструкція дренажних систем
	3. Удосконалення нормативно-правової бази та організаційної структури водогосподарського комплексу для забезпечення управління водними ресурсами і проведення моніторингу вод	1) розроблення науково-технічної документації та нормативних актів з питань забезпечення розвитку водного господарства 2) розроблення планів управління річковими басейнами 3) здійснення міжнародного співробітництва з питань раціонального використання і охорони транскордонних водних об'єктів 4) проведення моніторингу стану водних ресурсів із застосуванням сучасних технологій
Першочергове забезпечення централізованим водопостачанням сільських населених пунктів, що користуються привізною водою	1. Спорудження систем питного водопостачання	1) будівництво та реконструкція групових водопроводів (очисних споруд, магістральних водоводів, розвідних мереж) 2) будівництво та реконструкція локальних водопроводів
	2. Забезпечення розвитку систем водовідведення	1) будівництво каналізаційних мереж водовідведення
	3. Удосконалення організаційної структури водогосподарського комплексу для	1) розроблення наукової документації та розроблення (коригування) проектної документації з питань водопостачання у сільських населених пунктах

	забезпечення водопостачання і водовідведення у маловодних регіонах та територіях, де якість води не відповідає нормативам екологічної безпеки та санітарним нормам	
Захист сільських населених пунктів і сільськогосподарських угідь від шкідливої дії вод	1. Будівництво, реконструкція та капітальний ремонт гідротехнічних споруд, захисних протиаводкових дамб, берегоукріплювальних споруд, розчищення та регулювання русел річок і водойм, відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок і водойм	1) будівництво, реконструкція та капітальний ремонт гідротехнічних споруд 2) будівництво та реконструкція берегоукріплювальних споруд 3) будівництво, реконструкція та капітальний ремонт захисних протиаводкових дамб 4) розчищення та регулювання русел річок і водойм, відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок і водойм 5) забезпечення функціонування захисних гідротехнічних споруд на дніпровських водосховищах
	2. Зменшення інтенсивності поверхневого стоку	1) заліснення прибережних захисних смуг, здійснення агротехнічних, агролісомеліоративних, протиерозійних заходів 2) виконання місцевих програм відродження малих річок і водойм
	3. Удосконалення організаційної структури водогосподарського комплексу для забезпечення захисту від шкідливої дії вод	1) проведення науково-дослідних робіт 2) проведення проектно-вишукувальних робіт на об'єктах захисту від шкідливої дії вод та прибережних захисних смугах вздовж річок і водойм 3) створення та реконструкція виробничих баз для експлуатації протиповеневих споруд 4) придбання технічних засобів для служби експлуатації протиповеневих споруд 5) проведення реконструкції споруд і введення в експлуатацію засобів для проведення гідрометеорологічних спостережень і прогнозування водного

		режиму на річках і водоймах
Комплексний протипаводковий захист у басейні річки Дністер, суббасейнів річок Прут та Сірет району річкового басейну Дунай	1. Будівництво та реконструкція дамб, берегоукріплювальних споруд та регулювання русел річок	1) будівництво та реконструкція дамб 2) будівництво та реконструкція берегоукріплювальних споруд 3) будівництво та реконструкція гідротехнічних споруд 4) регулювання русел річок
	2. Будівництво та реконструкція акумулюючих протипаводкових ємностей, польдерів та протипаводкових водосховищ	1) Будівництво та реконструкція протипаводкових ємностей, польдерів та протипаводкових водосховищ
	3. Зменшення інтенсивності поверхневого стоку	1) проведення контурної меліорації на водозборах 2) винесення в натуру (на місцевості) водоохоронних зон та прибережних захисних смуг 3) заліснення та залуження прибережних захисних смуг 4) здійснення протиерозійних та протипаводкових заходів 5) виконання місцевих програм відродження малих річок і водойм
	4. Застосування сучасних методів прогнозування розвитку паводків, інформування населення про можливість виникнення паводків	1) упровадження сучасних технічних засобів і технологій для проведення гідрометеорологічних спостережень, збирання та оброблення інформації, прогнозування паводків 2) будівництво та реконструкція гідрологічних постів 3) оновлення топографічних карт 4) складення топографічних карт 5) уточнення на основі аерофото- та космічних знімків зон затоплення вздовж річок 6) здійснення заходів з інформування населення про можливість виникнення паводків 7) розвиток автоматизованої інформаційно-вимірювальної системи “Прикарпаття”
	5. Будівництво та реконструкція протизсувних і протиселевих споруд	1) здійснення протизсувних заходів 2) відбудова мостів 3) будівництво та реконструкція автомобільних доріг місцевого значення
	6. Удосконалення	1) переселення громадян із зон ризику

	організаційної структури водогосподарського комплексу для забезпечення протипаводкового захисту	використання земель у межах території можливого затоплення 2) проведення робіт із захисту водозаборів питного водопостачання 3) створення та реконструкція виробничих баз для експлуатації протипаводкових споруд 4) проведення проектно-вишукувальних робіт 5) підготовка експертних висновків щодо визначення гідроенергетичного потенціалу та місць для встановлення об'єктів малої гідроенергетики 6) проведення науково-дослідних робіт та проектно-вишукувальних робіт та наукових досліджень
Комплексний протипаводковий захист у суббасейні річки Тиса річкового басейну річки Дунай в Закарпатській області	1. Будівництво та реконструкція дамб, берегоукріплювальних споруд і регулювання русел річок	1) будівництво, реконструкція та капітальний ремонт захисних протипаводкових дамб 2) будівництво та реконструкція берегоукріплювальних споруд 3) розчищення та регулювання русел річок і водойм, відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок і водойм 4) будівництво, реконструкція та капітальний ремонт гідротехнічних споруд
	2. Будівництво акумулюючих протипаводкових ємностей у гірських та рівнинних частинах річок, польдерів та протипаводкових водосховищ	1) будівництво протипаводкових польдерів та протипаводкових ємностей 2) проведення реконструкції водосховищ
	3. Удосконалення нормативно-правової бази та організаційної структури водогосподарського комплексу для забезпечення протипаводкового захисту	1) проведення науково-дослідних робіт, розробка та коригування проектної документації 2) створення та реконструкція виробничих баз для експлуатації протиповеневих споруд 3) придбання технічних засобів для служби експлуатації протиповеневих споруд 4) створення та реконструкція споруд для проведення гідрометеорологічних

		спостережень на водних об'єктах (АІВС-Тиса-2), впровадження інформаційних систем та систем моделювання паводків 5) переселення громадян із зон ризику використання земель у межах території можливого затоплення 6) визначення територій з потенційно-значними ризиками затоплення, створення карт загроз та карт ризиків затоплення 7) виконання місцевих програм відродження малих річок і водойм
	4. Будівництво та реконструкція протизсувних і протиселевих споруд	1) здійснення протиерозійних заходів 2) будівництво протиселевих споруд
	5. Удосконалення системи спостереження та прогнозування паводків	1) створення та впровадження вимірювачів автоматизованої системи спостереження, збирання, оброблення, передачі гідрометеорологічної -інформації та прогнозування паводків
Екологічне оздоровлення басейну річки Дніпро та поліпшення якості питної води	1. Упорядкування споруд водовідведення на об'єктах житлово-комунального господарства, господарських об'єктах, урбанізованих територіях	1) будівництво та реконструкція систем водовідведення в населених пунктах 2) будівництво та реконструкція каналізаційних мереж водовідведення 3) будівництво та реконструкція очисних споруд водовідведення на господарських об'єктах 4) запобігання забрудненню водних об'єктів інфільтраційними водами накопичувачів промислових відходів та міських звалищ, нафтопродуктами, отрутохімікатами тощо 5) будівництво протиерозійних гідротехнічних споруд та здійснення агротехнічних протиерозійних заходів 6) консервація еродованої і техногенно забрудненої ріллі шляхом залуження та заліснення 7) будівництво та реконструкція споруд і мереж зливової каналізації
	2. Забезпечення екологічно безпечного функціонування дніпровських водосховищ	1) відтворення рибних та інших водних біоресурсів
	3. Запобігання забрудненню	1) проведення моніторингу та дослідження стану підземних вод

	підземних вод	
	4. Створення більш чистого виробництва, замкнених (безстічних) систем виробничого водопостачання, впровадження мало- і безводних технологій, забезпечення повторного використання стічних вод	1) будівництво та реконструкція споруд оборотного водопостачання на об'єктах господарювання 2) створення систем більш чистого виробництва
	5. Зменшення впливу радіоактивного забруднення на водні об'єкти у зонах відчуження і безумовного (обов'язкового) відселення	1) проведення робіт із зменшення впливу радіоактивного забруднення на водні об'єкти у зонах відчуження і безумовного (обов'язкового) відселення
	6. Відродження та підтримання сприятливого гідрологічного стану річок та водойм	1) виконання місцевих програм відродження річок і водойм 2) створення об'єктів природно-заповідного фонду
	7. Удосконалення нормативно-правової бази та організаційної структури водогосподарського комплексу для забезпечення екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро	1) розроблення науково-технічної та нормативно-правової бази 2) проведення моніторингу стану навколишнього природного середовища в басейні річки Дніпро та забезпечення розвитку інформаційних систем екологічного менеджменту 3) створення та удосконалення системи екологічної освіти, виховання та інформування громадськості, залучення громадськості до розв'язання екологічних проблем 4) розроблення планів заходів з відновлення водних об'єктів 5) видання посібників, підручників, бюлетенів, альманахів

Перелік виконавців звіту про стратегічну екологічну оцінку:

Заступник директора департаменту-
начальник відділу забезпечення
водними ресурсами департаменту
управління водними ресурсами
Державного агентства водних
ресурсів України

Ігор ГОПЧАК

Головний спеціаліст відділу
забезпечення водними ресурсами
департаменту управління водними
ресурсами Державного агентства
водних ресурсів України

Оксана МЕТЛАШЕВСЬКА